

Transkription avsnitt 28 av Elevhälsopodden: Vad förenar och skiljer olika ramverk ämnade att stötta elever i beteendevårigheter- Live från PSIFOS kompetensdagar 2023

Avskrift

Intromusik och inledning (Ljud från skolgård och gitarmusik)

Del 1 av intervjun

00:00:19 Stefan Boström

Du lyssnar på elevhälsopodden som sprider elevhälsa till alla i klassrummet i lärarrummet, på skolgården och i korridoren. Det är ju de orden som man hör när man sätter på Elevhälsopodden.

Men nu är vi ju här livs levande på PSIFOS-kompetensdagar i Umeå och det känns fantastiskt roligt att få hälsa er välkomna till Elevhälsopodded-Live. Vi har ju en publik med oss och ni är blir ju de första att ta del av det här och sen så kommer ju resten av lyssnarna komma kunna ta del av det i poddens egen feed och den kan man ju hitta via Pedagog Uppsalas hemsida. Eller via valfri poddspelare.

Jag heter Stefan Boström, jag jobbar ju som psykolog och jobbar med Elevhälsopodden från Uppsala kommuns centrala barn- och elevhälsa. Till vardags jobbar jag med handledning, utbildning och så tycker jag om att kalla det för verksamhetsstöd också och det är riktat till dels psykologkollegor, elevhälsoteam och rektorer främst i grundskolan.

Och det är ju jag som kom på podden från början, men numera så har jag väldigt god hjälp av några kollegor i centrala teamet. Dels min kollega Larry Rollag, som är specialpedagog. Han skulle varit här idag. Vi hade sett väldigt mycket fram emot att få det specialpedagogiska perspektivet. Nu är han sjuk så att jag får klara mig utan det. Sen så har jag också god hjälp av Jakob Hansson som är hörselpedagog.

För den som lyssnar på det här i sin poddspelare så behöver jag ju måla en bild av vad det här är för sammanhang och då kanske ni inte är bekanta med det sedan tidigare så är ju alltså PSIFOS yrkesföreningen för psykologer verksamma inom förskola och skola. Här i Umeå så är vi nu drygt, 300 tror jag, psykologer samlade på en konferensanläggning för att mötas kring det här temat, Show me how you do it.

Alltså tänker jag att genom föreläsningar, workshops, uppvisningar och diskussioner dela med oss av våra arbetsätt och praktiker som just psykologer i förskola och skola, det är det som är temat. Vi ska

försöka hålla vår vårt samtal här. Verklighetsnära tänker jag, bland annat genom ett fallexempel som jag kommer läsa upp om en liten stund.

Och ännu lite mer inramning för den som är poddlyssnare, ni ska få komma in snart publiken. Jag ska först berätta att ni är här. Vi är ungefär 30 personer som jag hoppas är sugna på att ungefär 1,5 timme fördjupa oss i vad som förenar och skiljer olika ramverk som är ämnade att stötta elever i svårigheter.

Och jag vill bjuda in er i publiken att ställa frågor under samtalet och om ni har en så då är det bara som vanligt när man är i klassen så upp med handen och då kommer jag komma ut med mikrofon till er, så blir inte rädda om jag hoppar på er.

Ja, men så nu sitter ni ju. Ni är ju jättetysta och tittar framåt. De flesta håller händerna för er själva. Jättebra, även om jag inte sa det, men jag tänkte att vi ska få göra lite ljud så att vi har ett engagemang och göra lite ljudtest också, tänker jag. När jag säger till då låter ni, kanske vill applådera eller jubla eller göra något valfritt läte, är ni med på det? Jag ska sätta på mina hörlurar för att skydda öronen lite.

00:04:22 Publiken

SKRATTAR

00:04:25 Stefan Boström

Ok, till!

00:04:27 Publiken

JUBEL OCH APPLÅDER

00:04:30 Stefan Boström

Bra! Snyggt, jättebra och det blir precis på den ljudnivån som jag har sagt eftersom jag har blivit tillsagd att ljudet ska vara på.

Så bra start, jättebra jobbat. Yes och Elevhälsopodden vill ju med det här specialavsnittet, alltså djupdyka i det här med olika ramverk och hur de tar sig an och stöttar elever i svårigheter. Till min hjälp så har jag med mig dig, Jonas Olsson, välkommen!

00:05:01 Jonas Olsson

Tack, tack.

00:05:02 Stefan Boström

Och Peter Carlsson, välkommen.

00:05:04 Peter Carlsson

Tackar.

00:05:05 Stefan Boström

Ni är ju båda erfarna och psykologer, handledare och utbildare i skolans värld och ni kommer om en liten stund att få presentera er själva som ni vill. Men ni har ju suttit tysta här fram tills nu, så att nu vet även de som lyssnar på podden att ni är här på plats.

Under programpunkten då har jag ju tänkt att ni kommer berätta för oss hur ni tar er an det här caset som ni har fått läsa i förväg. Utifrån antingen CPS -samarbetsbaserade och proaktiva lösningar och det kommer du anta det perspektivet idag Jonas.

Peter, du kommer att svara utifrån att du använder PBS, alltså positivt beteendestöd.

00:05:56 Peter Carlsson

Stämmer.

00:05:57 Stefan Boström

Och min förhoppning med den här stunden som vi har tillsammans det är att vi ska få ja, men få ett intressant samtal där vi vänder och vrider på de här förhållningssätten. Och får tillfälle att reflektera ja, men dels alltså så här nu säger du Jonas att du hade gjort så här och Peter säger att du hade gjort så här, intressant, bara titta på det tillsammans och sen prata om vad är det som skiljer synsätten?

Om det är något som skiljer och vad är det som förenar de här två ramverken?

Innan vi sätter igång så vill jag också för öppenhetens skull berätta vem jag är i förhållande till de här två arbetssätten. Dels så är jag certifierad utövare av CPS har varit i några år och jobbat med det på skolenheter framförallt i särskilda undervisningsgrupper. Men ska jag säga, å andra sidan så har jag också arbetat lite grann med IBIS-modellen som ju är ett positivt beteendestöd ramverk som startade i Uppsala.

Och sen så är jag ,också precis nu, också intresserad och försöker pilota några ärenden där vi jobbar, jag och en specialpedagog, med Check In-Check Out. Så att jag själv fascinerats av de här strukturerna och de strukturerade arbetssätten så att hålla sig där. Men där står jag i alla fall, lite med en fot i varje kan man säga.

Då vänder jag mig till er, Jonas och Peter. Skulle ni vilja presentera er lite grann för publiken och lyssnarna? Vilka är ni? Vill du börja?

00:07:50 Jonas Olsson

Ja, Jonas Olsson heter jag då. Idag är jag ju legitimerad psykolog och jobbar två dagar i veckan på en skola i Göteborgsområdet och utöver det så är jag då konsult, utbildare och handledare kan man säga mest, riktad mot psykologer inom skolan.

Men jag har ju jobbat som psykolog i skolan i snart 14 år och före det hade jag jobbat en del i skolan också som elevassistent, lärarvikarie och läste en del pedagogik på universitetet och sen också jobbat som konflikthanteringskonsult, ett tag delvis riktad mot skolor innan jag blev började läsa till psykolog.

Så att så att jag har umgåtts med skolan ur många olika perspektiv, kan man säga.

00:08:46 Stefan Boström

Fint! Peter, berätta vem du är?

00:08:49 Peter Carlsson

Ja, jag är också psykolog. Men har faktiskt också en lärarutbildning, en förskollärarytbildning sedan långt tillbaka i tiden så att jag har erfarenheten också från lärarhögskolan. Även om jag inte har jobbat så mycket som förskollärare. Som psykolog har jag aldrig jobbat som skolpsykolog. Men jag

har jobbat väldigt mycket med skola och personal i skola och förskola, bland annat som habiliteringspsykolog och alltså som mer fristående konsult. Jobbar nu med handledning till elevhälsopersonal, främst skolpsykologer. Men också till pedagogisk personal och jobbar en hel del också med implementering på organisationsnivå med positivt beteendestöd.

00:09:43 Stefan Boström

Toppen!

00:09:45 Jonas Olsson

Jag kan tillägga också faktiskt, apropå det du sa förut om din egen bakgrund Stefan, att jag är ju här för att representera CPS, men jag är också Pax-instruktör och Pax är ju en metod som har liksom sina rötter i samma tradition som PBS kan man säga. Så att jag är också lite sådär, crossover.

00:10:06 Stefan Boström

Ja, bra att veta. Men då vet vi lite mer om er då ska jag berätta lite kort om upplägget.

Ni kommer ju som jag har sagt, var och en få presentera hur ni går till väga när ni tar er an ett elevärende som är bestämt och som ni har fått tag i del av innan. Och vi kommer först prata om hur ni gör er bedömning innan ni sätter igång och jobbar liksom. Det är ju en del av jobbet också i och för sig, men hur ni gör er bedömning utifrån CPS respektive PBS. Det är ju till exempel analys och kartläggning kan ingå.

Och sen hur själva interventionen går till och slutligen hur ni väljer att utvärdera efter insatsen. Men vi kommer ju hela tiden växla mellan er. Jag kommer ställa frågor, publiken kanske kommer ställa frågor och så där. Men jag hoppas att ändå strukturen i de här tre delarna bedömning, intervention och utvärdering kommer att göra det lättare att reflektera och jämföra er respektive approach på ett bra sätt.

Och jag kommer ju alldeles strax läsa upp en autentisk fallbeskrivning. Jag tror att ni som jobbar i skolan kommer känna igen den på många punkter. Det är i alla fall det jag försökt att när jag har skrivit ihop den och. För den som vill följa med eller gå tillbaka till fallbeskrivningen så finns en länk till den här hela texten på Pedagog Uppsalas hemsida. Och då kan man ju antingen bara googla Pedagog Uppsala och Elevhälsopodden eller om man är här i publiken i Umeå kan man skanna den här QR-koden. Så min tanke är ju att om ni vill när vi sitter och pratar, så vill ni hålla på en detalj, då kan ni gå tillbaka och läsa det liksom. Ni gör som ni själva vill om ni vill det.

Ja och som sagt, vi har de här delarna och mellan delarna i samtalet då tänkte jag spela lite musik, lite kort jingel och då hoppas jag att ni ute i publiken vill fortsätta att jubla och bidra så vi får en sådan här livekänsla på poddinspelningen.

Så jag tänkte att vi kör igång med det precis nu, så att varje gång det sen kommer musik då vill jag att ni ska låta så där som ni är gjord alldeles nyss. Är ni med på det?

00:12:44 Publiken

Ja!

00:12:45 Stefan Boström

Det är bra. Är ni med Jonas och Peter?

00:12:50 Jonas och Peter

Ja!

00:12:52 Stefan Boström

Va bra, då kör vi.

Del 2 av intervjun (intromusik)

00:13:00 Publiken

Jubel och applåder.

00:13:03 Stefan Boström

Härligt! Yes, då kör vi igång med caset och det är ju lite att läsa så att bear with me.

Och där handlar då om Billy.

Du har i din roll som skolpsykolog fått i uppdrag av en rektor att stötta klassläraren Frida som jobbar i åk 3 där eleven Billy går.

Under förskoleklass och åk 1 funkade det mesta bra enligt Frida, men hon ser att det sedan sakta gått sämre och sämre i skolan för Billy. Han når inte upp till de flesta målen i teoretiska ämnen, och är särskilt motvillig att skriva och läsa. Idrott och slöjd fungerar ofta ok, men det kan bli konflikt med andra elever eller med läraren där.

Återkommande elevhälsomöten under åk 2 upptogs framförallt av diskussioner om hur skolan kunde hjälpa Billy med de många utbrott och konflikter han hamnade i. Ett resultat av dessa möten var att vårdnadshavarna, gjorde en egenanmälan för att få till stånd en utredning av huruvida Billy uppfyllde kriterierna för någon neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. På BUP konstaterades att han har ADHD med inslag av explosivitet. I skolan märks vanliga symtom på ADHD såsom impulsivitet och hyperaktivitet. Det som är svårt för de vuxna är att han går från noll till full explosiv aggressivitet ”på en sekund”. Det är svårt att förutse när hans reaktioner kommer, även när personal som känner honom finns nära. Vid några tillfällen har andra barn kommit till skada och då varit frågande till varför situationen uppstod. Läraren Frida berättar att hon tycker om Billy, men att hon känner sig alldeles för tjugig på honom, vilket också börjat försämra relationen dem emellan. Hon tycker hela situationen är väldigt ansträngande eftersom hon försökt med en mängd lösningar för att hjälpa Billy utan att lyckas.

I klassrummet när de andra arbetar är det vanligt att Billy bara sitter vid sin bänk och gör ingenting, alternativt vandrar omkring i och i anslutning till klassrummet. När han försöker få uppmärksamhet från andra elever blir de ofta irriterade och säger till honom, eller så ”får han med sig dem” att börja leka under lektionstid. När vuxna säger till honom att fortsätta arbeta eller sluta störa blir Billy ofta arg, säger fula ord, och några gånger har han blivit så arg att läraren behövt ta ut de andra barnen från klassrummet, och det har tagit en lång stund för honom att bli lugn igen. På raster leker Billy gärna ute med kompisar, men på sista tiden har flera av dem börjat ta avstånd från honom eftersom de tycker att han bestämmer för mycket i leken.

Frida känner sig misslyckad som inte lyckats få Billy tillräckligt motiverad till undervisning och under läsåret har det resulterat i att alldeles för lite skolarbete har utförts. Skolan har gjort diverse försök med anpassningar och stöd såsom att få en mer avskild plats i klassrummet, att få jobba med annan läsebok och han har erbjudits att ha lästräning med specialläraren. Billy har gått med på att testa

vissa saker men inget har fungerat mer än några lektioner på sin höjd. Billy vill inte sticka ut bland de andra eleverna i klassen och säger att han inte behöver öva på att läsa eller skriva eftersom han inte har någon användning för det ändå.

Föräldrarna är samarbetsvilliga men frustrerade över att skolan inte lyckas hjälpa deras barn. I perioder när det är tuffare i skolan för Billy har föräldrarna fått dagliga mail om hur han betar sig i skolan. Då har stämningen också blivit hätsk på elevhälsomötena och både elevhälsoteamets medlemmar och föräldrarna har pratat om att Billy kanske behöver ha sin skolgång någon annan stans än i hans vanliga skola.

Yes, det var caset. Känner ni igen, Billy? Ja ni nickar här ser jag? Vad bra känner ni igen Billy, Jonas och Peter?

00:18:32 Jonas och Peter

Ja, absolut.

00:18:34 Stefan Boström

Ni har träffat honom. Ja, men efter den här fallbeskrivningen, så ska vi ge oss in på hur ni. Nu är ju ni skolpsykologerna som ska hjälpa Frida och kanske arbetslaget här.

00:18:47 Talare 2

Och för att värma upp är lite så här vad när ni hör mig läsa fallbeskrivningen. Vad vad är era spontana tankar kring skolsituationen och för Billy?

00:19:00 Peter Carlsson

Den första tanken är ju att någonting behöver göras. För Ida behöver och arbetslaget behöver ju stöd, så det är väl liksom den enkla första tanken.

00:19:10 Stefan Boström

Just det.

00:19:12 Jonas Olsson

Ja den första tanken som jag fick var faktiskt ett musikcitat. Jag är så här musiknörd så jag gillar musik och det finns en grupp som heter The Smiths som gjorde en låt som heter Barbarism Begins at Home och där finns ett textrad som lyder Unruly boys Who will not grow up Must be taken in hand.

Alltså ungefär oststyriga pojkar som inte växer upp behöver tas i hand. Och det där tänkte jag mycket på när jag jobbade som elevassistent för typ 30 år sedan. Och jag fick också en så här konkret, jag har mer efterhand kommit att tänka att det här med att ta dem i hand kan betyda olika saker. Men då fick jag en konkret bild av det här. Då var det en sån här ostyrig pojke som många lärare hade svårt att hantera, men det fanns en slöjdlärare som på något sätt kunde hantera honom. En gång så observerade jag i korridoren den här läraren, såg den här pojken hålla på med något fuffens. Jag kommer inte ihåg nu vad det var utan det jag kommer ihåg, framförallt var hur han liksom spände blicken i den här pojken och sen stegade rakt fram mot honom. Tog honom i handen och ledde honom ut och den här pojken följde med som ett liksom villigt, liksom helt utan motstånd liksom.

För mig var det en bild av vad det kan innebära att ta i hand, liksom att agera med någon slags auktoritet och sådär. Men jag, jag tänker att det vi gör med CPS och som jag ska beskriva här är ett

annat sätt att ta den här, Billy ju i det här fallet då, i hand och hjälpa honom att på något sätt hitta en mer konstruktiv väg i livet som liksom samhällsvarelse eller samhällsmedborgare?

00:21:07 Stefan Boström

Ja, men då kanske också tänker jag lite som Peter sa att ta läraren och de vuxna i hand lite grann för de är ju klart frustrerade, liksom frustrerade, arga på Billy, på föräldrarna. Säkert ledsna och belastade, de behöver ju hjälp tänker jag.

00:21:23 Jonas Olsson

Ja, men verkligen så båda parterna behöver någon slags handfast vägledning i det här, liksom.

00:21:31 Stefan Boström

Vi ska se om vi kan göra det tycker jag, men det var ju en hel del, jag försökte göra en så målande och igenkännande beskrivning som möjligt av den här typ eleven. Men finns det information som ni saknar liksom innan ni sätter igång med ärendet? Vad säger ni? Ni får ni får prata i munnen på varandra tänkte jag säga, men ni får bara ta ordet.

00:21:59 Peter Carlsson

För det första vill jag säga att jag kommer ju ta perspektivet att jag är extern psykolog eftersom jag inte jobbar som skolpsykolog så att ni har med det och de som lyssnar också att det blir mitt perspektiv, det vill säga att jag kommer in i skolan lite grann utifrån.

Och en av dem, alltså ofta den första frågan. För det är ofta att jag blev kontaktad av en kanske rektor eller biträdande rektor och vi har ett arbetslag som behöver hjälp med en elev. Alltså, vad kommer vi ha för förutsättningar att jobba, alltså innan jag tar reda på saker om det enskilda barnet, den enskilda eleven och kanske liksom arbetslagets uppfattning så vill jag veta mer om de organisatoriska förutsättningarna. Vilka förutsättningar finns det att få träffas? Vilka är involverade i ärendet? Kommer rektor eller biträdande rektor att vara med i processen? Hur ser man på Billys vara eller icke vara i skolan? Är det så att man helst vill att Billy, han borde inte gå här hos oss? Det ger ju olika förutsättningar om jag jobbar för att alla är överens om att Billy ska vara här. Vi vill skapa förutsättningar eller jobbar vi utifrån att egentligen ska ju inte Billy vara här. Men nu är han ju det.

Och det kommer dessutom påverka i vilken mån jag kan och liksom vill gå in och ta ett sånt ärende. Hur ser målen ut, ambitionen? Även om man är överens om att Billy ska vara kvar, vill man att han ska liksom nå kunskapsmålen, är det är dit man är på väg eller handlar det mer om att ja, ja, vi får se till att hon håller näsan över vattnet och liksom han kan funka i skolan utan att ställa till för mycket.

För det kommer ju också påverka vad det är liksom vilken riktning vi ska jobba mot.

00:24:10 Stefan Boström

Just det bra.

00:24:13 Jonas Olsson

Och jag tänker ju när jag hör dig Peter, så är det väldigt snarlikt tänker jag. Jag skulle också vilja undersöka vissa förutsättningar. Då är det ju skillnad, tänker jag, på om jag blir ombedd att gå in i ett specifikt individärende som här. Då är det liksom färre förutsättningar som jag behöver ta hänsyn till än om jag blir ombedd att liksom implementera CPS på en hel skola eller så. Men det finns fortfarande en del förutsättningar som jag tänker att jag vill undersöka och det första som jag tänkte

på när jag läste caset, det var väl att jag skulle vilja undersöka hur mycket tid Rektor, för det är oftast rektor som bestämmer hur mycket tid man får för olika saker i skolan. Hur mycket tid är rektor villig att ge mig för att hjälpa Frida och Billy och hur mycket? Ja, vilken tidshorisont ser man framför sig? Hur länge tänker man att det här ska hålla på? Tänker man att jag ska komma in och liksom med ett eller två samtal fixar så att allt blir bra. Då är jag också inte särskilt benägen att vilja gå in i det här liksom, utan jag vill ha vill veta att jag har ett visst liksom tidsspann och liksom jobba med. Så att jag tror att vi att vi kan lyckas komma någon vart liksom och det låter ju väldigt likt som det du sa.

Sen den andra aspekten som jag tänkte på, den andra förutsättningen som jag vill undersöka även i ett sådant där specifikt individärende. Det är ju hur mycket vill och orkar Frida, den här läraren liksom. För ibland så blir man inkallad. Och jag vet att du Peter sa att du inte har jobbat som psykolog i skolan, men det är inte så himla olikt det du beskriver egentligen. För ofta så har man ju ganska stora områden som man jobbar mot och så blir man inkallad av rektorer som hör av sig och säger vi har en lärare som har svårigheter här med en elev, kan du komma och stötta henne.

Då är det ju liksom rektors vilja eller rektors behov på något sätt, men det kan ju vara. Ibland har jag varit med om att läraren är så liksom utarbetad och utled på den här eleven så att jag bedömer att här kan vi inte bygga en konstruktiv relation liksom, utan här finns inte förutsättningar. Hon orkar inte längre, liksom egentligen. Det är rektorn som tycker att hon måste göra mer liksom men, så jag skulle liksom stämma av med henne och på något sätt göra en bedömning av hur mycket orkar hon och kan man väcka någon slags engagemang i henne för att faktiskt vilja förstå Billy och liksom? Och det finns ju i berättelsen, finns det ju saker som jag kan tolka både som signaler om att hon har ett intresse. Hon har haft en god relation med Billy får vi veta och så där och hon tycker om honom. Men vi får också veta att hon börjar känna sig tjugig och frustrerad och så där. Så att det blir liksom att försöka göra en bedömning av hur liksom mottaglig eller redo är hon att gå vidare i en process kring det här?

00:27:34 Stefan Boström

Just det, så att kan man säga att ni båda egentligen nu har pratat ganska mycket om att ni gör en bedömning av förutsättningarna innan ni sedan går in och gör en bedömning av kanske eleven eller det ni nu i själva ärendet som ni sen kommer jobba med?

00:27:48 Jonas Olsson

Absolut skulle jag säga.

00:27:49 Peter Carlsson

Absolut och, och jag tänker. Det handlar inte bara om att göra en bedömning utan att utifrån den också kunna ställa lite krav. Jag har några såna krav som jag vill ha. Det handlar om det som du lyfter Jonas med liksom vilken tidsram får vi jobba? Att jag vill liksom kunna träffas tillräckligt länge de första gångerna, att vi kan träffas med en viss frekvens och under en viss tid. Jag vill ha någon från skolledningen med eftersom jag kommer extern. Jag vill också ha någon från den lokala elevhälsan med och jag vill att det skapas förutsättningar för personalen att på något sätt, framförallt om det är flera inblandade att de får träffas emellan våra träffar. För det är ju inte, det är ju inte när jag är på plats och har den här konsultationen eller handledningen som jobbet sker utan jobbet sker ju däremellan och det krävs viss planeringstid. Den behöver inte alltid vara jättemycket, men det behöver ofta vara lite mer än vad de normalt får.

00:28:53 Stefan Boström

Just det. Ja intressant, jag tänker att vi ändå ska närma oss ärendet och själva bedömningen som ni gör av eleven och kanske, ja tillsammans med läraren innan interventionen startar. Hur ser er bedömning eller kartläggning ut vad gör ni? Hur ser det ut när ni gör det?

00:29:23 Jonas Olsson

Ja, jag kan börja nu, då får växla lite här kanske. Det första som jag gör tillsammans med läraren då, om jag har gjort den här bedömningen att jo, men läraren är redo att gå in i det här och vi har fått tillräckligt med tid och så de liksom yttre förutsättningarna är tillräckligt goda. Då gör vi så att vi kartlägger tillsammans de olösta problem som finns i och kring den här eleven.

Och olösta problem definierar vi då som de förväntningar som eleven har svårt att möta och det här är inte alltid så lätt för skolpersonal att sätta ord på därför att oftast så är många av de här förväntningarna är ganska outtalade som man hamnar ofta i diskussioner om vilka förväntningar har vi egentligen på eleverna och är de rimliga och så där. Det är lätt för personal att liksom bara titta på de här problematiska beteendena som de vill få slut på för att det är de som stör liksom. Men att i stället göra någon slags synvända och försöka få fatt i de positiva konstruktiva förväntningar som finns på eleven i den situationen och som vi ur det här ramverket tänker då att eleverna har svårt att möta eftersom eleven gör någonting annat. Så det, det är det första vi gör.

00:30:56 Stefan Boström

Vilka är mer där? Du sa att ni pratar om de här olösta problemen eller ta fram de? Men vilka är med där, är eleven med där eller?

00:31:05 Jonas Olsson

Nej, då är då är det jag och läraren och det beror lite på hur uppdraget ser ut. Men ofta så brukar jag vilja ha, i den fasen så brukar jag vilja ha med mig fler lärare så för att liksom få med få med flera olika perspektiv på de miljöer och situationer som de här svårigheterna kan uppstå liksom.

00:31:26 Stefan Boström

Just det.

00:31:28 Jonas Olsson

Men fokus är på det här, det vi det vi kallar för CPS, är ju en problemlösningsmetod kan man säga så vi fokuserar på att identifiera de här olösta problemen, det vill säga de förväntningar som eleverna har svårt att möta.

00:31:42 Stefan Boström

Just, det ska jag släppa in Peter alldeles strax, men jag tänkte bara för den som kanske inte har gjort en sån här kartläggning eller känner till CPS så väl. Alltså hur lång tid tar den här bedömningen eller den här kartläggningen ungefär?

00:31:57 Jonas Olsson

Ja, men det brukar gå att göra på en timme ungefär. Ibland har jag varit med om att det att det tar längre tid. Men styr man ganska mycket och där handlar det väl också om att man, jag tror att jag idag är mycket mer effektiv när det gäller att liksom identifiera olösta problem än vad jag var i början när jag började jobba med CPS. Då kunde, för att det är väldigt lätt att personal hamnar i anekdoter och liksom berättar historier om "Ja, men den gången gjorde han det och så" så tappar man fokus

liksom. Så idag är jag ganska styrande att liksom bara hela tiden återvända till, okej vad var den konstruktiva förväntningen i den här situationen då?

Så att jag har blivit mer effektiv och då är man ganska effektiv, då kan man göra det på en timme skulle jag tro ungefär.

00:32:53 Stefan Boström

Nu ska vi inte göra en sådan kartläggning för Billy här, men kan du bara dra ur rockärmen ett olöst problem som du tror att Billy skulle kunna ha och hur det skulle kunna låta?

00:33:05 Jonas Olsson

Ja, men jag associerade till ett problem som jag jobbade med framgångsrikt med en annan elev en gång och det lät ju som att Billy lätt hamnar och går runt i klassrummet så där. Då skulle det kunna vara till exempel att det är svårt att delta i förhöret av de engelska glosorna på fredag eftermiddag, varje gång vi ska göra det så driver Billy omkring i klassrummet och gör annat liksom.

00:33:31 Stefan Boström

Just det.

00:33:32 Jonas Olsson

Och att vi försöker beskriva det här olösta problemet på ett så konkret och liksom vardagsnära sätt som möjligt så att eleven sen när vi när vi ska diskutera med eleven, för att CPS är ju en metod som handlar om att involvera eleven i att lösa de här problemen, då ska vi kunna beskriva det här på ett sätt som eleven kan ta till sig och förstå. Så vi försöker att låta bli att använda svåra ord eller bli alldeles för generella eller liksom för vaga utan ganska konkreta och specifika.

00:34:03 Stefan Boström

Bra, just det han har säkert flera olösta problem tänker jag. Det var ett bra exempel. Peter, hur gör du din bedömning eller analys eller kartläggning?

00:34:14 Peter Carlsson

Jag tänker att man kan göra den alltså olika mycket komplicerat, olika omfattande. Men oftast när jag kommer in på en skola så finns det relativt kort om tid alltså. Det behöver göras ganska tidseffektivt, det vill säga i liksom samtalsform.

Jag brukar vilja ha med dem som finns runt eleven i vardagen, alltså om det är lärare om det finns resurspersoner i klassen, om det finns fritidspersonal, alltså de som är direkt berörda. Och de som också kommer vara de som behöver liksom stötta Billy sedan.

Och jag tänker att det egentligen är på två nivåer. Jag kan vilja veta saker, dels vill jag veta lite om Billy och hur liksom läraren och man på skolan uppfattar Billy och Billys svårigheter. Jag tycker ofta att lärare har ganska god koll på ja, men har han specifika inlärningssvårigheter? Tänker vi att, för det verkar ju också finnas en hel del undvikande beteenden, tänker lärarna att det handlar om inlärningssvårigheter att saker är för svårt eller handlar det om bristande följsamhet.

För det påverkar lite grann om vi tänker att en elev med tydliga inlärningssvårigheter eller om det är en elev som egentligen hänger med ganska bra men vi hittar inte ett sätt att få med honom i undervisningen.

00:35:46 Stefan Boström

När du säger bristande följsamhet menar du då att eleven, att lärarna tänker att eleven egentligen skulle kunna klara det?

00:35:53 Peter Carlsson

Rent inlärningsmässigt och kognitivt att han skulle kunna klara den nivå där han där han befinner sig, men att sen kan det bli att han ändå ligger efter därför att han kanske inte har medverkat i undervisningen. Men det är skillnad på om man ligger efter för att man inte medverkar eller om man ligger efter för att man faktiskt inte riktigt hänger med.

00:36:15 Stefan Boström

Japp, just det.

00:36:16 Peter Carlsson

Så det är väl det, men jag tänker det är den kanske mindre viktiga delen men ändå för att ge mig lite grann en bild av vem är Billy? Men framförallt, hur ser de på Billys svårigheter på skolan?

Jag tänker den andra delen av kartläggning skiljer sig väl inte, alltså innehållsmässigt utifrån det du beskriver Jonas men kanske lite annat fokus och vi kanske pratar om det på lite annat sätt. För det jag skulle göra är ju att liksom börja prata om beteenden. Vad är det Billy gör som ställer till med problem? Vad är det han inte gör som han skulle behöva göra som också ställer till med problem?

Alltså att kartlägga hans över- och underskotts beteende som vi kallar det inom PBS. Fördelen med det är ju att dels så får man en väldigt, väldigt konkret beskrivning av hur det faktiskt ser ut. Vad är det Billy gör? När han går runt i klassrummet, ja men är det bara att han går runt i klassrummet eller är det också att han plockar med saker, eller han drar i gång klasskompisarna. Alltså på så detaljerad nivå som möjligt, liksom få en lista med överskotts beteende och en lista med sådant som läraren skulle önska att han gjorde, men som han inte gör eller gör för lite av.

Och det blir ju rent, vad ska man säga? En rent beskrivande kartläggning, alltså att få syn på hur det faktiskt ser ut. Sen vill man ju också göra någon form av funktionell kartläggning så börja förstå varför förekommer beteendena? Du pratar Jonas om olösta problem. Jag pratar om att vi vill ta reda på beteendenas funktion, alltså vad är det Billy vinner i olika sammanhang med sina beteenden? Vad är det han vinner genom att gå runt i klassrummet? Är det så att han får en massa uppmärksamhet och reaktioner från pedagogerna, eller får han reaktioner från klasskompisarna. Eller handlar det mer om att han slipper ifrån, att det som jag förstår det i beskrivningen, att det handlar väldigt mycket om när det är sådant som involverar läsning kan vi se ett mönster där. När det är läsning, ja men då blir det mycket mera undvikande beteende att han stör, eller går runt, eller vägrar. Då kan man ju tänka sig att funktionen är att slippa ifrån sånt som är svårt.

Sen blir ju nästa led att då börja förstå. Men varför är det viktigt för Billy att slippa ifrån sånt som är svårt? Är det för att det faktiskt är för svårt, alltså att undervisningsnivån ligger liksom fel utifrån vad Billy klarar av? Eller är det att han faktiskt inte har tränat på att hantera sånt som är lite motigt eller lite svårt eller lite tråkigt alltså? Att svårigheten kanske inte är liksom själva innehållet, utan förmågan att medverka.

00:39:18 Stefan Boström

Just det.

00:39:19 Jonas Olsson

Får jag komma in där lite?

00:39:21 Stefan Boström

Ja, en sekund. Jag har inga problem att följa med i det du säger Peter, men vill du bara sätta mer lite närmare mikrofonen? Och jag tror att om du precis om du vinklar om du ändrar förutsättningarna för att hitta en så att. Ja, men så att så vad heter det så här om du också vrider så att den är lite mer som om du rakt fram dig precis?

00:39:40 Peter Carlsson

Är det bra nu? Var det bättre, snyggt positiv feedback. Bra Jonas varsågod.

00:39:56 Stefan Boström

Bra, Jonas varsågod.

00:39:56 Jonas Olsson

Det jag tänkte när jag hörde dig nu Peter var att i CPS så tänker vi ju inte så jättemycket på det här med vad är funktionen av beteendet. Det jag tänker kring de exempel som du ger är ju att på något sätt så blir det ju liksom gissningar från de vuxna kring vad de här beteendena kan tänkas ha för funktion. Och det försöker vi undvika, vi säger att vi försöker undvika vuxenteorier och det handlar väl liksom inte egentligen om att det nödvändigtvis är fel att göra det. Men eftersom vi i CPS har så mycket fokus på att vi ska involvera eleven sedan, så vill vi inte att de vuxna ska vara liksom begränsade av sina föreställningar om varför eleven gör som de gör.

Så det tänker jag på som en riktig skillnad i det här skeendet, liksom att vi försöker styra bort från den typen av liksom spekulationer för att det är det vi ska ta reda på tillsammans med eleven sedan eller försöka få eleverna att sätta ord på.

00:41:05 Peter Carlsson

Och det här tänker jag att det är väl kanske en stor skillnad att i det här fallet och med en elev som är så pass liten som årskurs 2, det är inte alls självklart att jag överhuvudtaget skulle involvera eleven. Däremot så självklart så jobbar lärarna och arbetslaget med eleven och min erfarenhet är att de ofta kan bedöma i vilken utsträckning eleven ska involveras och när i processen man involverar eleven. Vilket innebär att när vi försöker förstå elevens beteende, då är det ju utifrån hur vi kan se alltså samspelet med kontexten. Och nu beskriver jag liksom en ganska "light" variant där man liksom utgår ifrån liksom beskrivna situationer. Ska man jobba mer "By the Book", ja men det är klart, då skulle vi göra kanske beteenderegistreringar och samla ett antal händelser där vi vet både vad var det som hände före och vad hände efter beteendet. Det vill säga vad var det som triggade igång ett beteendeproblem eller ett problematiskt beteende och vad hände efter? Vad fick eleven ut av beteendet? Vilket då minskar alltså att det blir godtyckliga gissningar. Men jag vet ju också att i vanliga grundskolan så är det svårt att hinna med den typen av liksom omfattande beteenderegistreringar. Och min erfarenhet är att det funkar "good enough" att i samtalsform ändå liksom försöka få dem att beskriva. Ja, men vad är det för situationer det här brukar hända och vad brukar ni göra så att vi ändå kan bilda oss en hypotes. För det är ju viktigt att vara klar över att det är hypoteser om beteendens funktion och de testar vi ju sedan lite grann i våra interventioner.

00:42:59 Stefan Boström

Just det, så att vi inte är tvärsäkra på de här antagandena just nu. Ni är nog med att utvärdera det så.

00:43:08 Peter Carlsson

Ja men precis. Jag tänker att vi har tittat på publiken. Var sitter ni och tänker på, har ni några funderingar eller frågor till eller reflektioner? Har vi en där borta? Då ska vi se här. Jag måste jag göra någonting nytt här, nu ska jag hålla i en mick och gå samtidigt och inte snubbla. Känner mig som enreporter på fältet så här? Oj nu, ska vi se.

Hej, du får ställa din fråga direkt.

00:43:44 Person i publiken

Nej, men jag undrar om ni skulle kunna förtydliga lite grann kring förutsättningarna? Alltså, vad är tillräckligt? Hur långa tillfällen och hur många för att ni ska tycka att det är värt att gå in i ett ärende?

00:43:58 Stefan Boström

Tänker du då på hela insatsen från ax till limpa? Ja du nickar. Ni kan börja prata jag så går jag tillbaka.

00:44:10 Peter Karlsson

Det jag brukar vilja och som jag har liksom öppnat och provat mig fram lite grann då som extern psykolog. Jag vill jag vill ha 2 timmar vid första tillfället och som jag sa, jag vill att någon från skolledningen är med som kan ta ansvar för de organisatoriska förutsättningarna. För ibland så hamnar man ju i att det liksom inte riktigt är klart för personalen och jag försöker det som du beskrev innan Jonas att också försäkra mig om att personalen vill ha mig där. Men det har ju hänt att man ibland hamnar där ändå. Och så inser man att personalen vet inte varför jag är där eller ens vem jag är. Så där har jag väl blivit duktigare på att skapa de förutsättningarna. Jag vill också att vi kan träffas åtminstone några gånger ganska tätt, alltså 3, 4 gånger alltså. Det är verkligen mellan tummen och pekfingeret det här, men för att få igång en process. Så om man kan träffas några gånger kanske 2 timmar första gången 1,5-2 timmar sen några gånger med 2-3 veckors mellanrum så att det hinner hända lite emellan. Sen kan man glesa ut och kanske till och med ta det digitalt. Riktigt hur länge det tar, det är ju jättesvårt att veta. Det handlar ju om när, när det börjar vända. När börjar det hända saker så att personalen känner att "nu känner vi oss någorlunda trygga att jobba vidare på egen hand."

Men så som jag sa innan det här med att säkerställa att personalen har tid och möjlighet att jobba tillsammans emellan och att det då helst finns någon från den lokala elevhälsan och specialpedagog, kurator eller någon som faktiskt är på skolan som fungerar som stöd. Vad ska jag säga lite min förlängda arm. Lite så tänker jag.

00:46:11 Jonas Olsson

Ja och jag tänker väl något liknande. Jag har börjat mer och mer att vilja specificera ett antal tillfällen som vi minst ska få träffas därför att annars har jag varit med om att framförallt när lärare upplever att de inte får tillräckliga förutsättningar av sin rektor för att ägna sig åt de här samtalen, utan de kanske får massa andra uppgifter som de ska göra under tiden och sådär och då konkurrerar ju det med de här samtalen och så gör det att de blir mindre benägna att liksom hålla i och hålla ut utan vill avbryta. Så att nu brukar jag tänka så här att ja, men kanske minst 2 tillfällen med samtal mellan mig och läraren innan, timslånga ungefär kanske då så det påminner om 2 timmar som du sa där Peter. Där jag dels försöker bli klar över de här sakerna som jag sa tidigare om läraren vill och orkar.

Och sen också förklara vad det är vi ska göra, hur processen framåt kommer se ut och vilka steg som är involverade och sen också gå igenom den här kartläggningen av de här olösta problemen som jag nämnde förut och det brukar som sagt ta en timme i sig, men sen brukar jag nog vilja ha ja, men kanske 10 tillfällen med elev och lärare. Och ibland så kan det gå fortare och ibland så kan man komma överens om att man behöver ännu mer tid. Men har man säkrat åtminstone 10 tillfällen så tycker jag att då brukar läraren vara med på tåget så mycket att den vill fortsätta ändå. Och rektor har ju liksom då sett till att rektor för att jag ska gå in i det har jag sett till att rektor har liksom godkänt att läraren använder den här tiden och att jag använder den tiden och att ingenting annat kommer komma under de här 10 planerade träffarna som liksom konkurrerar för läraren, ungefär så.

00:48:14 Stefan Boström

Vi har en fråga – kull! Då smyger jag ut här i publiken igen. Hej!

00:48:21 Person i publiken

Hej! Det kanske inte är en jättetydlig fråga utan mer en reflektion kring just det här med förutsättningar. Vi vet ju alla hur pressad tiden är i skolan och hur styrd tiden är och framförallt för lärarna. Det tiden är väldigt uppstyrd alla dagar i veckan. Och att ge tid är inte alltid så lätt, och jag tänker för Frida i det här fallet att avsätta tid för det här kan ju innebära att de kanske behöver ha in vikarie i klassen för att hon ska frigöras. Det kanske inte är bra för Billy, det kan få konsekvenser åt andra hållet för att Frida kanske är tryggheten för billig. Så att då får man väga olika behov mot varandra. Och så kanske vi under skolåret då kanske det är dags för bedömningar och man har massa andra saker att göra. Plus att vi har två Billy till i klassen som man också behöver hantera. Så det är mer än en problematisering av det här med tid är en bristvara.

00:49:35 Jonas Olsson

Faktiskt om jag får kommentera bara snabbt så jag har varit med om liknande situation just där. Det var en lärare som var väldigt viktig för en elev och så skulle vi ha problemlösningssamtal och göra de här kartläggningarna till exempel och så och då i det skedet ska ju Billy i det här fallet då inte vara med, men då såg vi till att lägga dem på tider när det fanns en annan lärare som hade en bra relation med eleven och gick in och tog klassen då under de timmarna som vi behövde för att göra vår kartläggning och så där så att man kan liksom försöka, Men det är viktigt att man har en öppen dialog om det.

00:50:17 Peter Karlsson

Ja och jag tänker just det med, risken är att det blir en liten kortsiktig lösning, att det är obehagligt för Billy att Frida är borta just nu. Jag tänker att Frida kommer ju vara borta, alltså Frida är borta. Så det kommer ju Billy att vara med om och nu är det verkligen för Billys skull så det tänker jag att. Men det ansvaret lägger jag ju någonstans på skolan som organisation att hantera. Men jag tänker också ja, så det stämmer att det är liksom tiden är begränsad. Förutsättningarna är ofta svåra. Jag tänker att vårt ansvar som psykologer är ju ändå att liksom våga vara tydliga mot framförallt rektorer, vad som krävs och inte alltför mycket anpassa oss till bristande förutsättningar och försöka jobba eller göra någonting fastän vi ser att förutsättningarna inte finns utan kanske våga säga att "Det jag ser, min bedömning utifrån förutsättningarna och beskrivningen av det här ärendet är att vi behöver det här och det här och det här". Och att på något sätt får vi inte det så faller ansvaret på rektor, alltså det ibland att lyfta att chefen är chefen och chefen har ansvaret för vilka förutsättningar vi får. Jag tror faktiskt att vi kan bli lite modigare där.

00:51:45 Jonas Olsson

Det är ju någonting som jag har lärt mig genom erfarenhet. Jag var ganska dålig på att ställa sådana krav från början och hamnade då i situationer där det liksom fanns inte goda förutsättningar och då kan det ju också se ut som att metoden i sig inte fungerar när det egentligen handlar om att vi såg inte till att vi hade rätt förutsättningar för att låta det här lyckas liksom.

00:52:06 Stefan Boström

Vad mycket frågor - vad roligt! Vi tar dem men sen så vill jag också göra en sammanhangsmarkering. Om man hade varit poddlyssnare nu då hade man lyssnat i ungefär en timme. Då hade man haft möjlighet att sätta på paus och gå och göra någonting. Man kanske hade kommit fram till jobbet och så kör man sin arbetsdag och sen så tar man andra halvan än när man åker hem. Den möjligheten har ju inte ni som är publik tyvärr, så ni får andas och röra på er i rummet. Det kommer bli en bra inspelning ändå och det kommer alldeles strax kommer vi köra en liten jingel och då tänker jag om man känner att man vill röra på sig lite extra, liksom stimma av sig, så gör det då. Det är ett jättebra läge tänker jag.

Och nu tar vi de här frågorna och sen så kommer vi gå vidare till nästa del. Jag är jättesugen på att veta vad ni hittar på med interventionen, eller hur? Ja varsågod.

00:53:08 Person i publiken

Jag undrar lite kring olösta problem om du har något tips på som man hur man formulerar så bra olösta problem som möjligt så att man hittar förväntan så effektivt som möjligt så att det inte blir de här problemskapande beteendena som det olösta problemet består av.

00:53:26 Jonas Olsson

Ja det finns ju på Lives in the balance hemsida, lite stödmaterial, alltså livesinthebalance.org tror jag det är, och så får man söka på paperwork och så får man googla sig fram till det svenska stödmaterialiet och där finns det någonting som heter ALSUP guide där det står här tips på hur man kan ställa frågor för att få fram de här olösta problemen. Så att man inte hamnar i de här problembeteendena istället liksom. Och några av dem är ju att de ska undvika vuxnas teorier, vilket vuxna gärna vill komma med, det var ju lite det som jag sa till Peter här förut om det här med att vi inom CPS, i och med att vi ska involvera eleverna så försöker vi hålla vuxnas teorier borta för att vi vill inte att de ska färga de praktiska samtal de har sedan. Sedan brukar jag också fråga vem, vad, var, när-frågor alltså bli hjälpare om att bli mer specifika, men ge exempel på någon situation. För de säger ofta så här, ja, det kan komma när som helst, säger de. Och då kan jag försöka hjälpa dem genom att liksom ja, men ge exempel på någon situation. När hände det och vilka var involverade och så vidare så att så att man får mer konkreta situationer liksom.

00:54:58 Stefan Boström

Nu kommer ett extratips här från mig, nu byter jag hatt lite.

00:54:59 Jonas Olsson

Ja, det är bra. Han tyckte inte att mitt var tillräckligt bra här.

00:55:05 Stefan Boström

Det stämmer precis. Och där är min reflektion, Peter föreläste ju i förmiddags om positivt beteendestöd och pratade mycket om förväntningar och konkreta observerbara beteenden.

Vi har ju som du sa, de här guidelines som är jättebra i CPS, men jag tänker att om man försöker prata så mycket som möjligt just om vad är det ni vill att eleven ska göra egentligen? Den håller på med så tokiga saker men vad är det ni vill att den ska göra egentligen? Och ibland kan man tänka som en actionfilm att. Vi uppehåller oss mycket vid slagsmålsscenen, vid intrigerna liksom, men om vi backar innan det brakade löser, vad skulle eleven göra då egentligen? Den gick och drack vatten 10 gånger eller bråkade med någon i kapprummet, men vad var det skulle?

00:56:02 Jonas Olsson

Det vill säga den konstruktiva positiva förväntningarna som vi definierar olösta problem som.

00:56:06 Stefan Boström

Ja, jag tyckte det var fint i morse att du pratade så mycket om det Peter och att du jobbar med det för det är svårt. Precis som du som ställer frågan. Det är svårt för skolpersonal att konstrueras om sitt tänkande på det sättet i positiva förväntningar.

Kul en fråga till hade vi - Anders?

00:56:30 Person i publiken

Ja, jag är lite nyfiken. Jag tänkte lite skillnad mellan synsätt, eventuellt mellan er kanske. Det var lite det Jonas gick in på det här med vuxnas föreställning och förväntningar och jag tänkte lite det här med skillnaden på funktion och vad som är funktionellt och då tänker jag att antag att Kalle är uttråkad. Och att det är ett väldigt obehaglig känsla att befinna sig i och det är därför han inte läser. Då är frågan om är målet att göra Kalle följsam här, eller är det egentligen ett funktionellt beteende i situationen och att man kanske skulle tänka annorlunda?

00:57:13 Jonas Olsson

Du menar om hans störande beteende är funktionellt, eller vad menar du?

00:57:18 Person i publiken

Om han är uttråkad av att befinna sig i en viss situation och han vill ta sig ur det tillståndet så han gör någonting annat. Någonting som är mer givande för honom.

00:57:28 Peter Karlsson

Alltså, inom inlärningspsykologin, så tänker man ju att alla beteenden som upprepas är för att de är funktionella. Alltså barnet får ut någonting i det sammanhanget av dem och utmaningen för oss är ju att ta reda på vilket sätt det beteendet är funktionellt och absolut ser vi mönster av att. Sen är det ju svårt för, för det blir ju också en tolkning, alltså att barnet är uttråkat. Men vi skulle kunna tänka att vi ser att i repetitiva sammanhang eller när han ska göra uppgifter som är för lätta. Då hittar de på tokigheter så att det börjar hända saker eller läraren kommer. Och då skulle vi snarare, då skulle vi inte liksom se att det alltså beskriva att det utlösande handlar om att ha tråkigt utan vi skulle snarare gå på: vad är det för typ av situationer och? Vad är det som händer efter? På vilket sätt förändras de? Vad är det för problem han löser? Vi kan ju beskriva det lite på samma sätt som Jonas, även om vi kanske inte menar exakt samma sak. Men någonstans så handlar ju våra beteenden handlar ju om att vi löser problem. Det är ju det vi alltid gör. Vi förändrar situationen från någonting som inte är exakt så som vi önskar till någonting som blir lite bättre.

00:58:56 Jonas Olsson

Och i CPS skulle du som sagt då undvika att spekulera så mycket om vad funktionen av beteende är? Och ibland säger vi att funktionen av beteendet är att det kommunicerar att eleverna har svårt att möta förväntningar i den stunden helt enkelt. Och så spekulerar vi inte mer kring det, utan vi försöker engagera eleverna istället i det.

00:59:15 Stefan Boström

Nu hoppar jag ur, nu går jag in i moderatorrollen igen och men jag kan inte undgå åsikter för jag tänkte jag har hört dig Jonas säga så här flera gånger att du säger att man inte ska spekulera jag. Och jag lägger lite, det är lite värderande. Eller liksom kan du omformulera det så att det blir mer neutralt?

00:59:40 Jonas Olsson

Det är bra Stefan att du försöker utmana mig inte.

00:59:42 Stefan Boström

Jag stör mig lite på det när du säger så.

00:59:46 Jonas Olsson

Ja, OK, vad bra att du säger det. Annat ord för att spekulera. Det är ju liksom att fantisera kanske om vad elevens beteende kan ha för funktion. Det blir ju liksom vår hypotes teorier, teoretisera kring vad beteendet kan tänkas, beror på eller fylla för funktion eller. Får jag bara fråga om det är mer neutralt.

01:00:24 Peter Karlsson

Får jag snabbt också komma in, för jag tänker det här med att undvika eller hjälpa personal att inte hålla på att spekulera för mycket. Det är ju en liksom en viktig aspekt när man jobbar utifrån PBS också. Det vill säga att vi vill försöka skapa hypoteser utifrån så objektiva data som möjligt, det vill säga att vi utgår ifrån vad som faktiskt har hänt i situationerna snarare än att spekulera i. Vad är det inuti barnet eller vad är det i familjeförhållanden? Eller finns det möjligen något trauma eller är det den där autismen som spökar eller ADHD som poppar upp eller de här sakerna just det?

01:01:03 Jonas Olsson

Och där är det ju väldigt likt CPS.

01:01:10 Stefan Boström

Just det, och bara som en avslutning där utifrån hur jag tänker att spekulera är ju lite av ett utmanande beteende att någon spekulerar. Eventuellt skulle det kunna vara det och då skulle man ju kunna tänka alltså det att man inte man inte pratar så mycket med personalen om det utan att det man gör är att prata med barnet om de eventuella orsakerna så. Så skulle man kunna beskriva det.

01:01:33 Talare 3

En av de här riktlinjerna för att formulera olösta problem handlar ju om att undvika vuxenteorier. Och det är det jag menar med spekulerar nu liksom. Men det kanske är mer neutralt med teoretisera, eller?

01:01:45 Stefan Boström

Ni får avgöra själva. Nu kör vi en rörelsepaus och ni får ju också jättegärna låta lite grann då när vi kör jingeln. Varsågod!

Musik spelas

Och som sagt fortsatt gärna rör på er på ett hyfsat tyst sätt så fortsätter vi helt enkelt samtalet. Och nu har vi ju ägnat mycket tid åt, vad vi gör innan vi egentligen sätter igång och jag tycker det är lite intressant att det kanske är en ganska stor del av interventionen och en viktig del av interventionen, förutsättningarna och bedömningen och att få med oss de som ska vara med. Men nu sätter nu fortsätter Vi och går in på själva interventionen och då vänder jag mig till dig, Peter. Vad är fokus för interventionen eller liksom snarare? Vad gör ni under interventionen?

01:02:52 Peter Karlsson

Dels alltså, jag tänker en del i min intervention handlar om att skapa en alltså en struktur kring de faktiska åtgärder vi jobbar med. Och då brukar vi prata om att vi liksom kategoriserar våra åtgärder i liksom tre kategorier. Vi pratar om förebyggande åtgärder som handlar om att minska risken och det jag vill lyfta också och som jag mer och mer blir klar över redan. Liksom kanske den tydligaste skillnaden är att jag som sagt då inte kommer involvera Billy alls. Utan för mig ligger ansvaret på vuxenvärlden när det är ett så pass litet barn att jobba med och skapa de här förutsättningarna. Sen kommer förmodligen Frida att jobba med Billy en del någon gång in i processen och kanske göra överenskommelser och sånt med honom. Men jag lägger huvudansvaret på vuxenvärlden att liksom rigga förutsättningarna och göra de här kartläggningarna i analysen.

Så fundera på förebyggande åtgärder. Fundera på finns det strategier och planering för att hantera när Billy blir riktigt våldsam och utagerande. Har man en krisplan? Och de två kategorierna åtgärder, alltså förebyggande och krishantering. De kan vi börja titta på redan här och nu redan vid första tillfället. Sen behöver man också fundera på mera långsiktiga åtgärder som handlar om att rusta Billy för framtiden, alltså att kanske framförallt jobba med hans färdigheter att hantera olika situationer, men kanske också jobba med motivationsskapande åtgärder, förstärkningsstrategier. Och när jag säger det här att det är ganska mycket handlar om att skapa en struktur, att min erfarenhet är att de ofta gör väldigt många bra saker, framförallt när det gäller förebyggande. Men det finns inte alltid en riktigt tydlig förståelse för och vad handlar det om att lösa problem nu? Vad handlar det om att lösa problem på lång sikt? Vad handlar det om att lösa en akut situation? Vad handlar det om att förebygga att vi hamnar i en akut situation så att väldigt mycket där sortera se vad de redan gör och utifrån det börja bygga en beteendestödsplan.

01:05:25 Stefan Boström

Just det och kan du säga lite kort vad det kan vara för åtgärder som lärarna ska göra i kontakten med Billy där?

01:05:33 Peter Karlsson

Där handlar det till exempel om att se över kravnivån. Är det så att vi behöver liksom sänka kraven? Här och nu, även om vi ser att ja, men Billy kanske kognitivt och liksom inlärningsmässigt borde klara en del sammanhang. Men han gör det inte just nu är det så att vi behöver plocka bort en del sammanhang för att förebygga. Hur jobbar vi med att välja våra strider? Det kanske är ett provocerande uttryck för en del, men liksom vilka fighter tar vi? Vilka krav ställer vi när, när behöver vi gå in och sätta en gräns och när kan vi säga "Nej, men vi släpper det där,

därför att om jag går in och sätter den här gränsen även då kommer jag ta utbrott och det hanterar jag inte just nu” Och samtidigt så kommer vi behöva ha vissa saker som vi står fast vid och då behöver vi vara klara över vad orkar vi mäta med och vad är viktigt att stå fast vid och vad är inte särskilt viktigt? Vad kan vi släppa? Så att det handlar lite grann om att skapa ett handlingsutrymme för arbetar arbetslaget, för personalen, för Frida här så att man sedan och då får man ofta ner antalet incidenter och så kan man liksom börja jobba framåt sen.

01:06:48 Stefan Boström

Jonas berätta hur går interventionen till när du jobbar med C?

01:06:52 Jonas Olsson

Då har vi ju då kartlagt det här olösta problemen, det vill säga de konstruktiva och positiva förväntningarna som vi ser att eleverna har svårt att möta. Då har vi en lång lista på sådana här olösta problem och då kan vi inte jobba med alla dem samtidigt. Det är ofta ett fel man gör i skolan att man försöker jobba med för många problem eller saker samtidigt så blir ingenting löst. Så tillsammans med Frida så behöver jag gå igenom den här listan. Bestämna olika strategier och vi behöver bestämma vilket problem ska vi börja prata med Billy om och då kan vi välja ett problem som kanske är lätt att prata om, kanske inte det svåraste problemet, men det vi tror att vi kan få med oss Billy i en process som inte provocerar honom så mycket. Men som ändå är tillräckligt konkret för att han ska kunna gå igång på det och möta oss i en samtalsprocess kring det.

Då kanske vi väljer att börja med det i våra problemlösningssamtal, men sen kan det ju finnas många andra problem på den här listan som på något sätt måste hanteras och då har vi någonting som vi kallar för Plan c, det vill säga att vi försöker ordna situationen så att de här förväntningarna som eleverna har svårt att möta i de här situationerna, att de liksom inte ställs på eleven i de situationerna och om vi tar det här exemplet som jag sa tidigare med eleven som har svårt att göra glosorna eller testet av glosorna i engelska. Om eleven går runt och liksom stör andra elever, då måste vi hitta ett arrangemang där eleven inte behöver svara på glosorna men ändå inte går runt och störa andra. Då kan det ju bli att eleven får kanske göra någonting annat, men det kan du också komma överens med eleven om så småningom och det skulle kunna vara, men vi behöver göra en sån lista över. Vad kan vi helt enkelt släppa om det är till exempel att ja, men han lär sig inte någonting om man gör så här? Nej, men det kanske inte är tillräckligt allvarligt för att vi ska liksom behöva börja med det eller också är det det vi börjar med. Men om vi om vi väljer att göra plan c kring det då kanske vi bara släpper förväntningen helt enkelt och låter barnet hållas. Men i andra situationer kan det ju hända att andra barn far illa eller bli störda och sådär. Då behöver vi ordna situationen på något sätt. Plan C-arrangemang brukar jag prata om, Ross Greene brukar prata om interimplan. Alltså vad gör vi medans vi väntar på att ta tag i det här problemet och börja jobba med tillsammans. Sen när vi har gjort den här prioriteringen då och den kan ta en timme den också kanske. Ofta för att man behöver liksom säkerställa att man har goda förutsättningar för den här gemensamma problemlösningssprocessen som man ska gå in i. Sen börjar vi då ha samtal med Billy.

01:09:47 Stefan Boström

Vilka är med där? Bara för att förtydliga.

01:09:48 Jonas Olsson

Ja första samtalet då brukar då brukar jag ha det med Billy, men Frida måste vara med i rummet därför att under tiden som jag har samtalat med Billy så berättar jag också för henne hur jag tänker och hur jag resonerar varje steg längs vägen så att jag liksom undervisar henne lite grann i hur tänker

man när man har den här typen av samtal och vilka överväganden gör man och så vidare så att hon får sitta med en lista över strategier som vi kallar för, jag brukar kalla dem för grävstrategier, på engelska så kallar man den för drilling strategies eftersom jag tycker att borrhningsstrategier blir lite väl aggressivt, liksom så jag ser den som en grävande journalist liksom kraftigt som ska krasa lite och ta reda på sådär så grävstrategier brukar jag kalla det.

Men det är olika strategier som man kan använda för att få hjälpa barn att komma på vad deras bekymmer är så den listan har vi framför oss. Och sen brukar jag också ha en struktur över samtalet där vi har 3 steg. Först börjar vi med empatisteget, där vi har fokus på elevens bekymmer, elevens angelägenheter, det som är viktigt för eleven i förhållande till det här problemet som vi diskuterar.

Nästa steg heter identifiera vuxenbekymmersteget då vi identifierar den vuxnes bekymmer och sen det tredje steget heter inbjudan steget och vi bjuder in eleven till en gemensam problemlösningsprocess och alla de här stegen har vi liksom så här stödfraser som är bra att använda när man initierar stegen för att då man kan vila i dem lite grann och de är ju liksom uttänkta och formulerade på ett visst sätt för att vara optimalt inbjudande och liksom göra det tydligt för eleven vad det är vi pratar om och.

Så där, så ser processen ut och det stöddokument brukar jag ha framför mig och se till så att läraren Frida också har framför sig så att hon kan följa processen och navigera bland de här olika strategierna som man kan använda för att gräva efter information och så vidare. Sen brukar jag också förklara för eleven vad det är jag har framför mig så att jag försöker vara väldigt transparent så där. Och sen kan man tycka att det låter konstigt det här att jag ska prata med eleven och samtidigt hålla på och berätta för en vuxne vad jag ska göra men. Och jag var ganska nervös första gången jag skulle göra det för att jag tänker att oj, hur skulle det här bli? Men min erfarenhet är elever ganska snabbt liksom vänjer sig vid det här att ja, men jag vänder mig, jag säger till dem, OK, nu ska jag berätta lite för din lärare här hur jag tänker och sen kommer jag tillbaka till eleven och så vidare. Och det är ju för att Ross har sagt att i början, när han började jobba med det här så liksom modellerade han ett samtal bara. Men då kände han att då de andra vuxna visste inte alls vad de gör. De blev imponerade kanske, men de förstod inte hur de skulle tänka själva eller vad de vad de skulle göra när de själv satt där.

Så jag försöker vara väldigt transparent och därför tar ju också det första samtalet jag har med barnet ju oftast längre tid, liksom än vad de kommande samtalen behöver ta. För sen nästa gång då får Frida prova att samtala med Billy enligt den här strukturen och ha samma stöddokument framför sig att försöka titta på det här pappret över strategier för att hjälpa barn komma ihåg vad som är viktigt eller komma på vad som är viktigt. Och så sitter jag bredvid och försöker coacha. Och då har jag som riktlinje att jag ska försöka hjälpa Frida att vara så självständig som möjligt så snabbt som möjligt. Så om jag ser att Frida snabbt förstår den här samtalsstrukturen och kommer på rätt frågor då kanske jag inte behöver göra så mycket. Men annars kan jag liksom påminna henne om saker som vi har pratat om i förra samtalet. Kommer du ihåg vad vi sa om det här? Hur kan man tänka då? Och eller jag kanske påminner henne om att titta på det här formuläret med de här strategierna och så vidare, så jag liksom försöker göra olika saker för att coacha henne. Och sen har vi ett antal sådana samtal tills ja, tills de är 10 gångerna har gått eller tills jag bedömer att Frida nu kan på något sätt bära den här problemlösningsrelationen själv då behövs inte jag längre så målet är hela tiden att rusta, inte bara Frida utan också Billy att liksom ha en problemlösningsallians där de kan tillsammans lösa problems.

01:14:30 Så det kan man säga är målet, men din intervention att du ska lära Frida att bli självständig att lösa problem tillsammans med Billy kan man säga?

01:14:35 Jonas Olsson

Ja precis och lära Billy också, han lär sig också. Just det, i processen många gånger så ju får ju elever också en syn på den här processen och kan hjälpa den vuxna ibland med vad som är nästa steg eller vad man ska tänka på liksom.

01:14:54 Stefan Boström

Men om man tänker Peter, så målet för Jonas med CPS är att Frida ska lära sig att lösa problem själv. Vad är målet för dig i din intervention?

01:15:05 Peter Karlsson

Alltså slutmålet är ju ändå någonstans Billys beteenden tänker jag, men det blir ju inte liksom mitt slutmål utan för mig handlar det ju väldigt mycket samma sak att jag lär ju också ut ett tänk både det här, liksom teoretiska tänket kring hur vi förstår beteenden, alltså att beteende är funktionella och vi kan liksom analysera beteenden i det sammanhang de förekommer för att förstå de och att vi har de här liksom kategorierna åtgärder att jobba med.

Så att målet för mig är väl att komma så långt att vi får igång arbeten med de långsiktiga åtgärderna så att de också börjar jobba med att liksom rusta Billy mera för framtiden, alltså att jobba med hans färdigheter. Att ofta tycker jag att det handlar om att färdigheter i följsamhet och självreglering, frustrationstolerans att hantera motgångar. Det är ju sådant som behöver göras gradvis, men också att kanske jobba med motivationsstrategi, alltså förstärkningsstrategier för att. När saker är svårt och motigt för Billy, vad ska få honom att vilja göra sånt som är svårt eller sånt som är tråkigt som du var inne på eller motigt av olika skäl? Jo, men då kan man behöva hjälpa till med lite, alltså lite konstgjord motivation, alltså förstärkningsstrategier som vi ofta jobbar med, men jag vill också att personalen ska liksom ha så pass goda kunskaper att de kan när de väl har fått fått rull på det att de kan fortsätta lösa problem.

1:17.00 Jonas Olsson

Och i CPS är ju, jag bara associerar till det här med elevens färdighetsutveckling eller vad man ska säga, alltså i CPS tänker vi ju att när elever deltar i den här typen av samtal upprepade gånger, prövar olika lösningar på de här olösta problemen som man kommer fram till att elevens färdigheter växer genom det. Det är själva deltagandet i processen, provandet av olika lösningar, hitta strategier för sig själv. "Det här har jag och Frida kommer jag inte överens" om kan han säga sen till en annan lärare. "Det funkar för mig kan vi göra så?". Så att han får redskap för att själv, liksom äga sitt eget lärande och sina egna, liksom lösningar, helt enkelt.

01:17:43 Stefan Boström

Så där får du mer färdighetsbiten för Billy också, liksom.

01:17:46 Peter Karlsson

Så, och jag tänker, jag kan väl också, alltså den typen av överenskommelser. Den skulle jag absolut kunna involvera i en PBS-intervention både som förebyggande åtgärder och som krishanteringsåtgärder. Men då skulle det vara Frida eller arbetslaget som skulle göra den typen av överenskommelser med Billy att när det blir så här att när du känner att Jimmy retar dig, vad kan du göra då? Vad när du blir så arg att du känner att du vill slåss, vad kan du göra då kan du? Kan vi hitta ett ställe där du kan gå undan, vad behöver du för hjälp från mig som din lärare? Men det finns inte den alltså det strukturerad upplägget, eller jag jobbar inte med det strukturerade. Man skulle

absolut kunna baka in en hel del av det i en PBS-intervention för min erfarenhet är ändå att liksom duktiga lärare klarar det här, att göra överenskommelser.

01:18:53 Stefan Boström

Men när ni har gett den här bilden av vad interventionen går ut på så, jag märker ju direkt likheter faktiskt alltså på det yttre så ser det lite annorlunda ut. Du jobbar mer Peter med mot läraren och med deras synsätt, det gör du också förvisso Jonas, men du är tydlig med att huvudinterventionen är att prata med eleven. Men två likheter som jag tänkte på. Det var ju att ni båda hade du pratade Peter om det här med att välja sina strider och rådda med det. Och du Jonas pratade om det här med plan c, att göra en tillfällig plan och ni båda gjorde någon slags handrörelse för ett lite sänka temperaturen i den här processen helt enkelt. Det var en likhet.

Och nu ska vi se vad det var nästa jag tänkte på jo, men och nästa grej jag tänkte på, det var ju att ni båda verkar jobba medvetet med de här modellerna för att göra läraren självständig. Du genom att modellera och coacha och du genom att ja, jag har inga ord för det, men jag tänkte att du gör det också. Har du några ord för Peter hur du?

01:20:06 Peter Karlsson

Alltså, det blir ju inte att coacha, jag skulle ju önska. Jag har ju varit van vid också, jobba med föräldrar och personal kring barn med autism. Då jobbar man ju verkligen med hands-on coachning för att lära ut strategier. Det skulle ju vara fantastiskt om att kunna göra det mera, även med pedagoger, men så det handlar ju om jag tänker att det är mycket handlar om att hjälpa dem att hitta fram till lösningar och strategier, men också stanna kvar i hur det konkret ska genomföras, inte bara prata om vad som ska göras, utan att faktiskt lyfta. Hur ska det gå till, vem ska göra? Finns det hinder? Kring det, men om du Frida ska vara den som gör det jag menar du är inte på plats, vem ska göra det då? Och så vidare.

01:21:00 Stefan Boström

Nu gjorde du en liten handrörelse Jonas, att det är 2 minuter kvar. Så vi kommer att förkorta den sista utvärderingsdelen, eller kanske till och med skjuter den till nästa samtal? Men har vi någon fråga från publiken som vi så här som ni bara sitter och måste få ställa? Du har en (tittar på person i publiken som räcker upp handen). Den tar vi innan vi samlar oss och går på fika.

01:21:30 Person i publiken

Jag känner igen Billy och där var skolans förslag att "Du kan väl göra en skolobservation så ser du ju själv hur Billy beter sig". Det var inte en så bra idé, men jag vill höra hur ni hur krånglar ni er ut ur sådant?

01:21:56 Peter Karlsson

Jag krånglar mig ur det genom att jag inte jobbar som skolpsykolog och inte har möjlighet att journalföra men annars så skulle jag inte nödvändigtvis krångla mig ur det, men jag skulle vara väldigt tydlig med att jag kan gärna komma och titta i klassrummet, men jag kommer titta på er hur ni jobbar själva liksom upplägget, för det är en sak som jag inte har nämnt att jag också vill veta. Hur ser själva basarbetet ut om man tänker PBS-pyramiden? Hur ser det ut med tydlighet och förutsägbarhet i klassrummet och liksom ledarskapet i klassrummet generellt? Det skulle ju ge mig en massa information i arbetet med Frida och Billy, men jag skulle vara jättetydlig med att det inte är Billy jag tittar på.

01:22:44 Stefan Boström

Har du någon kort kommentar, Jonas?

01:22:44 Jonas Olsson

Ja, det får ju bli en jättekord kommentarer, men jag har verkligen ingenting emot att komma ut och göra observationer liksom. Jag tycker om att vara i klassrum och jag tänker gärna med lärare kring det jag ser också tillsammans så där så att det blir liksom ett samarbete mellan oss. Men jag kan ju också om det är så att. Ja men väldigt mycket på vad förväntningen är liksom, och jag försöker också vara tydlig med att jag tittar ju på vad jag tänker att du kan göra som lärare liksom i så fall för mitt jobb är ju liksom inte att konstatera hur hopplös eleven är, utan jag vill ju hjälpa läraren i så fall att liksom komma vidare i sin relation till eleven, men då är det ju liksom inte riktigt CPS ska vi lära oss CPS tillsammans. Då är ju det tycker jag är en mycket bättre intervention egentligen och det kan jag ju framföra. Men finns det sen inte liksom de förutsättningar som jag bedömer behöver finnas på plats för att vi ska gå in i en sån process, då kan ju jag och läraren liksom tänka tillsammans kring hur man skulle kunna hantera olika situationer i klassrummet ändå. Men ur mitt perspektiv är ju det en mindre, liksom effektiv eller konstruktiv intervention.

01:24:03 Stefan Boström

Nu måste vi avsluta och samla ihop det här samtalet. Jag har några korta saker som jag hoppas jag kan säga innan vi går på fika här på PSIFOS kompetensdagar. För det första vill jag säga gud vad roligt det var att prata ner och intressant och det känns vi hann ju liksom inte med, vi skulle kunna prata hela eftermiddagen om det här, men det känns som en väldigt lovande start tänker jag och det jag uppskattar verkligen att ni kom hit och berättade och liksom lyssnade på varandra och liksom och lite började jämföra och vända och vrida. Så jag tyckte det var väldigt intressant, så tack för att ni gjorde det.

01:24:44 Jonas Olsson

Jag har massa tankar som jag har skrivit ner som jag inte hunnit så här.

01:24:44 Stefan Boström

Ja ja, men vi fortsätter, det blir en start. Och för dig som har lyssnat och tycker att elevhälsa är viktigt, intressant och som kanske till och med tycker att det är roligt. Gå gärna in och lyssna på övriga avsnitt som du hittar i din poddspelare eller via Pedagog Uppsala.

Jag har nyligen spelat in ett viktigt avsnitt med klimatpsykologen Kata Nylén om bland annat hur klimat känslor påverkar oss och hur vi i skolan kan jobba med det. Det var ett väldigt intressant samtal, det är inte släppt än men snart och vi har ju nästan 30 avsnitt som ni kan lyssna ikapp på innan det släpps. Så stort tack för att ni lyssnade både publiken och i er poddspelare och på återhörande!

[Avslutningsmusik](#)